

14.6.2017

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle

Asia: HE 47/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Kevan lausunto

Vaikutukset kuntien ja maakuntien eläkejärjestelmään

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lain tavoitteena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palvelun tuottaja ja parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua.

Valinnanvapauden toteuttamisella on merkittävä vaikutus kuntien ja maakuntien eläkejärjestelmään ja sen rahoitukseen.

Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevan henkilöstön eläketurvan rahoitus perustuu jäsenyhteisöjen yhteisvastuuseen. Eläkkeiden rahoitus perustuu sekä eläkemaksuihin että rahaston sijoitustuottoihin ja varoihin. Sukupolvien yli kestäväälle tasolle määriteltävä maksu pidetään vakaana käyttämällä rahaston sijoitustuottoja ja varoja. Nykyisten arvioiden mukaan sijoitusvarallisuutta käytetään eläkkeiden maksamiseen vuodesta 2017 lähtien (2017 noin 100 milj. euroa).

Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmässä tarvittava maksutaso on korkeampi kuin yksityisen sektorin TyEL-järjestelmän maksu. Korkeampi maksutarve aiheutuu mm. TyEL:ä paremmasta eläketurvasta, vakuutettujen ikä- ja sukupuolirakenteesta sekä palkkasumman kehitykseen ja muihin oletuksiin liittyvistä eroista

Keva arvioi, että valinnanvapautta koskevan hallituksen esityksen perusteella kuntien ja maakuntien eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien henkilöiden määrä supistuu jopa merkittävästi odotettavissa olevien markkinamuutosten johdosta, eli yksityisen sektorin toimijoiden kasvattaessa markkinaosuuttaan. Kevan jäsenyhteisöjen palkkasumman mahdollinen supistuminen muuttaa perustavalla tavalla niitä oletuksia, joiden varaan Kevan eläkejärjestelmän rahoitus on suunniteltu. Siksi tarvitaan lainsäädäntöä, jolla turvataan eläkkeiden rahoitus muuttuvissa oloissa.

Joulukuussa 2016 asetettiin erillinen virkamiestyöryhmä rajaamaan sote- ja maakuntauudistuksen vaikutusta eläkejärjestelmiin. Työryhmän työ on päätynyt ja se ehdottaa määräaikaista lakia vuosille 2019-2025, jolloin eläkejärjestelmien välisiä muutoksia tasattaisiin siirtymämaksulla. Siirtymämaksulla rajoitettaisiin kuntien ja maakuntien eläkejärjestelmän ja yksityisten alojen eläkejärjestelmän rahoituspohjamuutoksia valinnanvapauden laajentamisen

14.6.2017

ajaksi. Kun työntekijä vaihtaisi eläkejärjestelmää, vastaanottava eläkejärjestelmä palauttaisi osan työntekijän eläkemaksusta aiemmalle eläkejärjestelmälle. Siirtymämaksu olisi 4,6 prosenttia siirtyvän henkilön palkkasummasta. Keva painottaa, että siirtymäajan ratkaisu on kuntien ja maakuntien eläkejärjestelmälle erittäin tärkeä.

Iso osa sote-valinnanvapauden aiheuttamista markkinamuutoksista realisoituu vasta ehdotetun siirtymäajan jälkeen. Siksi tarvitaan myös jokin pysyvä ratkaisu, jolla varmistetaan, että Kevan rahoitusvastuulla olevat eläkkeet kyetään turvaamaan siten, että eläkemaksujen korotukset, jotka kohdistuvat ta-sausmaksuun, eivät johda kuntien ja valtion verotuksen kiristymiseen.

Sote- ja maakuntauudistuksen projektiryhmä asetti 12.6.2017 sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteisen työryhmän arvioimaan, onko työeläkejärjestelmässä mahdollista luopua kunnallisen ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmien erillisyydestä sekä arvioimaan mahdollisen muutoksen vaikutukset. Keva korostaa, että kuntien ja maakuntien eläkejärjestelmän rahoitus on turvattava myös vuoden 2025 jälkeen ja asia tulisi ratkaista jatkovalmistelussa.

Voimaantulo ja esityksen vaikutusarviointi

Valinnanvapautta koskeva laki tulisi voimaan 1.1.2019. Esityksen mukaan maakunta voisi hakemuksesta saada lisäaikaa sosiaali- ja terveydenhuollon suoran valinnan palvelujen siirtämiselle sosiaali- ja terveyskeskusten tuotantovastuulle enintään 31.12.2020 saakka.

Keva pitää valinnanvapaudelle esitettävää voimaantuloaikataulua haasteellisenä ja maakunnalle palvelujen yhtiöittämiseen varattua aikataulua tiukkana.

Jotta valinnanvapauden onnistunut toteutuminen voidaan varmistaa, yhtiöittämiselle tulisi varata riittävä aika, esimerkiksi 1.1.2023 saakka. Sote-palveluiden markkinaosuudet voivat muuttua nopeasti, jos julkisomisteisten yhtiöiden kilpailukyky on alussa heikko. Liian nopeassa yhtiöittämisessä uhkana on maakunnan liikelaitoksen yhtiöiden taloudellinen kestävyys ja jopa konkurssin mahdollisuus.

Keva huomauttaa, että valinnanvapauden vaikutuksia ei esityksessä ole arvioitu riittävästi. Esityksessä ei arvioida lainkaan vaikutuksia eläkejärjestelmän rahoitukseen, vaikka esityksestä on eläkejärjestelmälle huomattavia taloudellisia vaikutuksia.

KEVA

Timo Kletäväinen
toimitusjohtaja

Karoliina Kiuru
lakiasianjohtaja